COL·LECCIÓ POPULAR BARCINO

Pompeu Fabra

ORTOGRAFIA CATALANA

EDITORIAL BARCINO. PORTAFERRISSA, 17
BARCELONA

NÚM. 1

15 PTES.

Imp. «La Renaixença», Xuclà, 13 - Barcelona

COL·LECCIÓ POPULAR BARCINO, I

ORTOGRAFIA CATALANA

PER

POMPEU FABRA

(3.ª EDICIÓ)

BARCELONA, 1927
EDITORIAL BARCINO — PORTAFERRISSA, 17

Alfabet

1. L'alfabet català es compon de les lletres següents: *a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, ll, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z.* (1)

Parem bé esment en la diferència que hi ha entre el so representat per la lletra *j* en mots com *jove, esponja, sarja,* i el so representat per la lletra *x* en mots com *xarop, planxa, marxa.*

Parem així mateix esment en la diferència que hi ha entre el so representat per la lletra *z* en mots com *zero, onze, catorze, alzina,* i el so representat per la lletra *s* en mots com *soca, dansa, garsa, falsetat.*

2. Són poques les lletres, com és ara la *ll* i la *q*, que representen sempre un mateix so: la majoria d'elles serveixen per a representar dos o més sons diferents. Així:

La *s* té un so en *soca, sac, sostre, pensar,* i un altre en *roser, desar, gosar, nosa;*

La *r* té un so en *rave, honra, colrat,* i un altre en *cara, hora, pera;*

La *c* té un so en *cas, córrer, curt,* i un altre en *cel, cirera;*

(1) Les tres lletres *k, w* i *y* (en tant que no forma part del grup *ny* V. § 3) no apareixen sinó en alguns noms propis i mots estrangers.

La *g* té un so en *gat, gota, gust,* un altre en *gent, ginesta,* un altre en *mig, desig,* i un altre en *sagnar, regne.*

3. Una lletra pot representar, no un so simple, sinó un grup de sons. Així:

La *x* sona *cs* en *axioma, paradoxa, convex;*
La *x* sona *gz* en *examen, exhibició, exuberant;*
La *c* sona *cc* en *miracle, article, bucle;*
La *g* sona *gg* en *regla, segle;*
La *p* sona *pp* en *triple;*
La *b* sona *bb* en *admirable, poble, reblar.* (1)

Al contrari, un so simple pot ésser representat per un grup de lletres (dígraf).

ny representa la *n* palatal. Ex.: *vinya, banya, Catalunya, any, bony.*

ix, darrera una vocal, representa el mateix so que la *x* del mot *ixent*. Ex.: *caixa, feixa, boix, afluixar.*

rr sona com la *r* de *rosa*. Ex.: *barra, sorra.*

ss sona com la *s* de *soca*. Ex.: *passa, bossa.*

qu, davant *e* o *i*, representa el so que té la *c* en un mot com *boca*. Ex.: *boques, llisquent, quitrà, esquinçar.*

gu, davant *e* o *i*, representa el so que té la *g* en un mot com *baga*. Ex.: *bagues, guerra, guineu, guit.*

Per indicar que una *u* situada entre *q* o *g* i una de les dues vocals *e* i *i*, no és muda, com en els

(1) És comú, a Barcelona, de pronunciar *cc* en lloc de *gg* i *pp* en lloc de *bb*. Són pronunciacions que convé d'evitar.

exemples anteriors, sinó que sona *u*, és escrita *ü*, ço és, és marcada amb una dièresi (¨). Ex.: *freqüent, següent, obliqüitat, ambigüitat.*

4. Notem els sons representats pels nexes *tz, ts, tj, tg, tx* i *ig:*

tz:—*dotze, horitzó, atzavara, agonitzar.*

ts:—*potser, sotsobre, gats.*

tj (davant *a, o, u*), *tg* (davant *e, i*):—*platja, coratjós, viatge, enlletgir* (1).

tx:—*fletxa, cotxe, despatxar, despatx.*

ig:—El mateix so que representa el dígraf *tx* en un mot com *despatx*, és generalment representat, en fi de paraula, pel dígraf *ig*, reduït a *g* darrera *i*. Ex.: *maig, raig, passeig, lleig, oreig, estoig, boig, enuig, fuig, mig, desig, trapig.*

5. Notem, en fi, que en certs mots apareixen lletres que no representen cap so (lletres mudes). Així, la *r* és muda en *flor, dur*, etc.; la *t*, en *malalt, punt*, etc.; la *d*, en *fecund*, etc.; la *p*, en *camp*, etc.; la *b*, en *tomb*, etc. (Les lletres emmudides a la fi d'un mot, reapareixen en els seus derivats: *floreta, duresa, malaltia, apuntar, fecundar, camperol, tombar.*)

La lletra *h* és sempre muda. Ex.: *home, hora, exhalar, inhumà, ahir, vehement, prohibició.*

(1) A Barcelona és comú de pronunciar *platja, coratjós, viatge, enlletgir*, etc., com si fossin escrits *platxa, coratxós, viatxe, enlletxir*, etc. És una pronunciació que cal evitar, com de pronunciar *cc* en lloc de *gg* en mots com *regla* i *pp* en lloc de *bb* en mots com *poble*.

Divisió dels mots en síl·labes

6. Molts mots catalans consten d'una sola síl·laba (monosíl·labs). Ex.: *i, bo, gra, or, erm, gos, blat, forn.*

D'altres mots consten de dues o més síl·labes (mots polisíl·labs): *ala, govern, ample* consten de dues síl·labes *(a-la, go-vern, am-ple); cadira, cansament, netedat* consten de tres síl·labes *(ca-di-ra, can-sa-ment, ne-te-dat); refredament, governador, papallona* consten de quatre síl·labes *(re-fre-dament, go-ver-na-dor, pa-pa-llo-na);* etc.

En tota síl·laba hi ha una vocal *(a, e, i, o* o *u)* que és el seu so de màxima obertura (so culminant), el qual poden precedir (obrint la síl·laba) una o dues consonants i seguir (cloent la síl·laba) una, dues o tres consonants.

7. Un mot té generalment tantes síl·labes com vocals (*gos,* una; *gota, dia,* dues; *degotall, riera,* tres; *abonament, desplaïa,* quatre; *aclaparador,* cinc).

Quan entre dues vocals hi ha dues o més consonants, la darrera consonant, o les dues darreres si són *bl, br, cl, cr, dr, fl, fr, gl, gr, pl, pr* o *tr,* formen síl·laba amb la segona vocal, i les altres consonants, amb la primera vocal. Ex.: *dansa (dan-sa), corda (cor-da), constant (cons-tant), obscur (obs-cur), cabra (ca-bra), ablanir (a-bla-nir), entrar (en-trar), adscrit (ads-crit).*

Quan, en l'escriptura, cal trencar un mot (per

exemple al final d'una ratlla en què no cap el mot sencer), convé de recordar que les lletres representatives d'una síl·laba es consideren com un tot indivisible. Les lletres que constitueixen un dígraf s'atribueixen, no gens menys, a síl·labes diferents, llevat les dels dígrafs *ny*, *qu* i *gu* (V. § 3): *canya (ca-nya), broquet (bro-quet), noguera (no-gue-ra);* però *caixa (cai-xa), terra (ter-ra), bassa (bas-sa),* així com *dotze (dot-ze), metge (met-ge).*

La separació gràfica tampoc no correspon a la separació fònica en casos com *conhort (con-hort), deshonest (des-ho-nest), exhibir (ex-hi-bir), sexe (se-xe), poble (po-ble),* que sonen *co-nort, de-so-nest, eg-zi-bir, sec-se, pob-ble.*

Fa excepció a les regles donades la consonant final de certs prefixos *(des, en,* etc.), la qual és considerada com a formant síl·laba amb la vocal anterior. Ex.: *des-ei-xit, en-as-prar.*

8. Obrint una síl·laba, poden ocórrer una *i* i una *u* (*i* i *u* consonants). Formen síl·laba amb la vocal següent:

I. La *i* i la *u* situades entre dues vocals. Ex.: *noia (no-ia), baiard (ba-iard), cauen (ca-uen), peuet (pe-uet).*

Quan una *i* situada entre dues vocals forma síl·laba ella sola, va sempre marcada amb un accent o una dièresi: *cloíem (clo-í-em), cloïa (clo-ï-a).*

II. La *i* (o *hi*) inicial davant vocal. Ex.: *iode (io-de), hiena (hie-na).*

III. Els grups *qu* i *gu* davant *a* o *o*, i els grups *qü* i *gü* davant *e* o *i*. Ex.: *guarda (guar-da), llen-*

gua (llen-gua), quatre (qua-tre), pasqua (pas-qua), següent (se-güent), obliqüitat (o-bli-qüi-tat).

9. Cloent una síl·laba, poden ocórrer una *i* o una *u*. Quan una *i* o una *u* precedides d'una vocal pertanyen a la mateixa síl·laba que aquesta vocal, el grup de les dues vocals és anomenat diftong: *aire (ai-re), beina (bei-na), boira (boi-ra), boirós (boi-rós), cuina (cui-na), causa (cau-sa), beure (beu-re), xiula (xiu-la), roure (rou-re), suau (su-au).* L'orella ens diu a bastament que no hi ha diftong en mots com *agrair (a-gra-ir), egoista (e-go-is-ta), reunir (re-u-nir)*, etc. Generalment, un accent o una dièresi sobre la *i* o la *u* indiquen l'absència del diftong: *país (pa-ís), suís (su-ís), suïssa (su-ïs-sa), peüc (pe-üc).*

Accents

10. En els mots polisíl·labs hi ha una síl·laba que és pronunciada amb més de força que les altres. En uns mots és l'última: *casament, llavor* (mots aguts); en altres, la penúltima: *armari, retaule* (mots plans); en altres, l'antepenúltima: *màrfega, dèria* (mots esdrúixols).

La vocal de la síl·laba forta (la primera de les dues vocals si aquesta síl·laba conté un diftong, V. § 9) és marcada amb un accent, — greu (`) si aquella vocal és una *a*, una *e* oberta o una *o* oberta, i agut (´) si és una *e* tancada, una *o* tan-

cada, una *i* o una *u* (1), — d'acord amb les tres regles següents :

I. Mots aguts. S'escriuen amb accent els terminats en vocal no pertanyent a un diftong, seguida o no d'una *s* final, i, si és *e* o *i*, d'una *n* final. Així :

Amb accent : — *demà, cafè, això, allò, digué, acció, camí, comú; — compàs, francès, cafès, arròs, exclòs, progrés, boirós, país, suís, difús, abús; — comprèn, estén, Berlín.*

Sense accent : — *adob, poruc, feliç, solitud, demagog, fidel, magatzem, parlem, direm, Joan, diran, pregon, algun, llavor, nebot, joventut, marduix, coneix, convex, adobs, amics, capitans, carbons, comprens, dejorn, governs; — esglai, remei, complau, dormiu, esglais, remeis.*

II. Mots plans. S'escriuen amb accent tots llevat dels terminats en vocal no pertanyent a un diftong, seguida o no d'una *s* final, i, si és *e* o *i*, d'una *n* final. Així :

Sense accent : — *taula, dia, analogia, corrua, llengua, pasqua, bilingüe, ferro, eco, continu; — atlas, dies, llengües, pasqües, progressos, exigus, continus; — examen, origen, hidrogen, diuen, dormen, crien.*

Amb accent : — *àrab, càrrec, còmic, telègraf, ca-*

(1) Essent un fet que, en un nombre considerable de mots, la *e* i la *o* fortes són diferentment pronunciades segons les regions, i essent molts els individus que, àdhuc pronunciant-les d'acord amb l'ortografia establerta, tenen dificultat a reconèixer el timbre de llurs *ee* i *oo*, el millor procediment per a escriure correctament els accents sobre aquelles dues vocals és, sens dubte, d'aprendre les regles que donem en l'Apèndix, l'aplicació de les quals no exigeix la coneixença prèvia de les pronúncies barcelonines (que són les que, en aquest cas, serviren per a establir les grafies adoptades per l'Institut d'Estudis Catalans).

tàleg, pròdig, fàcil, àtom, anàvem, anàrem, diguéssim, lluíssim, àton, príncep, cadàver, córrer, càntir, lícit, índex, apèndix, exàmens, orígens; — anàveu, anàreu, sabéreu, traduíreu, diríeu, diguéssiu, traduíssiu.

III. Mots esdrúixols. S'escriuen amb accent tots sense excepció Ex.: *ànima, mètode, hipòtesi, òliba, màxima, íntima, tèrbola, fórmula, àrea, úlcera.*

Per als efectes d'aquesta regla, han d'ésser considerats com a esdrúixols (encara que sovint siguin pronunciats com a plans en el llenguatge corrent i en poesia) mots com *memòria, dèria, perifèria, llargària, tèbia, hidrofòbia, farmàcia, ciència, comèdia, còpia, règia, camèlia, anèmia, històries, ciències, comèdies, àvies, aquàrium, hermònium; — pèrdua, supèrflua, ingènua, conspícua, vídua, pèrdues* (però: *llengua, llengües, ambigua, obliqua, obliqües.* V. § 8-III).

11. Hom accentua, encara, els següents mots, on l'accent estableix una distinció gràfica entre ells i altres mots amb els quals podrien confondre's:

Amb accent	Sense accent
bé, [cast. *bien*, fr. *bien*] (pl. *béns*); *bé*, adv.	*be*, sinòn. d'*anyell* (pl. *bens*); *be*, nom de la lletra *b* (pl. *bes*)
bóta, recipient (pl. *bótes*)	*bota*, calçat (pl. *botes*)
déu, [cast. *dios*, fr. *dieu*] (pl. *déus*); *adéu, semidéu*	*deu*, subst. fem. (pl. *deus*); *deu*, nom de nombre (pl *deus*); *deu*, *deus*, formes del verb *deure*; *deu*, forma del verb *dar*
dóna, dónes, formes del verb *donar*	*dona*, subst. fem. (pl. *dones*)
és, forma del verb *ésser*	*es*, pronom reflexiu
féu, forma del perfet del verb *fer*	*feu*, forma del present del verb *fer*; *feu*, subst. masc. (pl. *feus*,
fóra, forma del verb *ésser*	*fora*, adv. prep.
mà, subst. fem. (pl *mans*)	*ma*, adj. possessiu (pl. *mes*)

més, adv., adj. quantitatiu	***mes***, subst. masc. (pl. *messos)*; *mes*, adj. possessiu (pl. de *ma)*; *mes*, conj.; *mes*, participi passat de *metre*
mòlt, participi passat de *moldre* (f. *mòlta*; pl. m. *mòlts*, f. *mòltes)*	***molt***, [cast. *mucho*] (f. *molta*; pl. m. *molts*, f. *moltes)*
món, subst. masc. [cast. *mundo*, fr. *monde*] (pl. *mons)*	***mon***, adj. possessiu (pl. *mos)*
nét, subst. [cast. *nieto*] (f. *néta)*; pl. m. *néts*, f. *nétes)*; *renét*, *besnét*	***net***, adj. [cast. *limpio*] (f. *neta*; pl. m. *nets*, f. *netes)*
nós, pronom personal fort	***nos***, pronom personal feble equivalent a *ens* (Ex.: *Déu nos en guard)*
ós, [cast. *oso*, fr. *ours*] (pl. *óssos)*	***os***, [cast. *hueso*, fr. *os*] (pl. *ossos)*
óssa, [cast. *osa*, fr. *ourse*] (pl. *ósses)*	***ossa***, sinòn. d'*ossada* (pl. *osses)*
pèl, subst. [cast. *pelo*, fr. *poil*] (pl. *pèls)*; *repèl*, *contrapèl*	***pel***, contracció de la preposició *per* i l'article *el* (pl. *pels)*
què, pronom interrogatiu (Ex.: *què vols? no sé què vol?*; *què*, pronom relatiu darrera preposició (Ex.: *el martell amb què han clavat això)*;	***que***, pronom relatiu subjecte o complement directe (Ex.: *el nen que plora; el vestit que portes)*; *que*, adv. i adj. quantitatiu (Ex.: *que petit! que gent!)*; *que*, conjunció (Ex.: *diu que vindrà)*
sé, forma del verb *saber*	***se***, pronom reflexiu
séc, [cast. *pliegue*] (pl. *sécs)*	***sec***, [cast. *seco*] (pl. *secs)*; *sec*, forma del verb *seure*
sèu, subst. masc. [cast. *sebo*, fr. *suif*] (pl. *sèus)*	***seu***, adj. possessiu (pl. *seus)*; *seu*, subst. fem. (pl. *seu)*; *seu*, *seus*, formes del verb *seure*
sí, afirmatiu (pl. *sís)*	***si***, [cast. *seno*, fr. *sein*] (pl. *sins)*; *si*, nom d'una nota musical (pl. *sis)*; *si*, pronom reflexiu; *si*, conjunció
sóc, forma del verb *ésser*	***soc***, subst. masc. (pl. *socs)*
sòl, [cast. *suelo*, fr. *sol*] (pl. *sòls)*; *subsòl*	***sol***, [cast. *sol*, fr. *soleil*] (pl. *sols)*; *sol*, adj. (pl. *sols)*; *sol*, *sols*, formes del verb *soler*; *sols*, adv.
són, forma del verb *ésser*	***son***, subst. masc. i fem. (pl. *sons)*; *son*, adj. possessiu (pl. *sos)*
té, forma del verb *tenir*	***te***, subst. masc. [cast. *te*, fr. *thé*] (pl. *tes)*; *te*, nom de la lletra *t* (pl. *tes)*; *te*, pronom personal

ús subst. masc. (pl. *usos*)
véns, *vénen*, formes del verb *venir*
vés, forma del ver *anar*
véu, forma del perfet del verb *veure*
vós, pronom personal fort (Ex.: *parlem de vós*)

us, pronom personal
vens, *venen*, formes del verb *vendre*
ves, forma del verb *veure*
veu, forma del present del verb *veure*; *veu*, subst. fem.
vos, pronom personal feble equivalent a *us* (Ex.: *Déu vos guard*)

Dièresi

12. Per indicar que una *i* o una *u* precedides de vocal no són consonants (com ho són en *noia*, *cauen*, V. § 8-I) ni formen diftong amb la vocal anterior (V. § 9), hom les escriu respectivament *ï* i *ü*, posat que no hagin ja de portar un accent agut per alguna de les tres regles del § 10. Exemples:

traïa, *traïes*, *traïen*, *cloïa*, *cloïes*, *cloïen*, *atribuïa*, *atribuïes*, *atribuïa* (però, amb accent en lloc de dièresi, *tràiem*, *traíeu*, *cloíem*, *cloíeu*, *atribuíem*, *atribuíeu*, d'acord amb la regla II del § 10).

veïna, *genuïna*, *suïssa*, *Lluïsa*, *ruïna*, *boïga*, *raïm*, *agraïres*, *agraïren*, *oïres*, *oïren*, *atribuïres*, *atribuïren*, *agraïssis*, *agraïssin*, *atribuïssis*, *atribuïssin*, *agraïm*, *agraïu*, *oïm*, *oïu*, *agraït*, *agraïda*, *oïda*, *traduïble*, *oïble*, *diürn*, *transeünt*, *abriüll*, *reüll* (però, amb accent en lloc de dièresi, *veí*, *genuí*, *suís*, *Lluís*, *país*, *agraí*, *oí*, *atribuí*, *agraís*, *atribuís*, d'acord amb la regla I del § 10; *agraírem*, *agraíreu*, *oírem*, *oíreu*, *atribuírem*, *atribuíreu*, *agraíssim*, *agraíssiu*, *atribuíssim*, *atribuíssiu*, d'acord amb la regla II del

§ 10; *deífica, teúrgica,* d'acord amb la regla III del § 10).

menypreï, menypreïs, menypreïn, esglaï, esglaïs, esglaïn, lloï, lloïs, lloïn, evacuï, evacuïs, evacuïn, trïi, trïis, trïin,

agraïment, traïció, ruïnós, suïcida, aïllament, aïrar-se, veïnatge, diürnal, abriüllar.

13. Excepcions a la regla del § 12. Hom escriu sense dièresi:

I. La *i* dels sufixos *isme* i *ista.* Ex.: *egoisme, egoista, altruisme, panteista.*

II. La *i* de les terminacions verbals *ir* i *int,* així cmo la *i* de les terminacions dels futurs i condicionals dels verbs en *ir.* Ex.: *agrair, agraint, agrairé, agrairàs,* etc., *agrairia, agrairies,* etc.

III. La *i* i la *u* febles darrera *re* i *co* inicials. Ex.: *reiterar, reunir, coincidir.*

IV. La *u* de les terminacions llatines *um* i *us.* Ex.: *harmònium, aquàrium, triumvir, Sírius.*

14. En les síl·labes anteriors a la forta, la pronunciació habitual no és una bona guia per a saber si cal escriure *ai* o *aï, ei* o *eï,* etc. En general tenim: de *boira boirós,* de *aire airada,* de *feina feiner,* de *cuina cuiner,* etc.; i, d'altra part, de *ruïna ruïnós,* de *Lluís Lluïset,* de *agrair agraïment,* de *veí veïnat,* etc.; però *heroïcitat* malgrat *heroic, fluïdesa* malgrat *fluid.* Notem *homogeneïtat, deïtat, continuïtat, ingenuïtat, perpetuïtat, perspicuïtat,* etc.; però, darrera *gü* i *qü, ambigüitat, exigüitat, obliqüitat.*

a - e, o - u

15. En el català central (Barcelona, etc.) hom confon, en les síl·labes febles, la *e* i la *a* (en altres parlars hom pronuncia en certs casos *a* en lloc de *e* i viceversa): la pronunciació no pot, doncs, servir de guia per a la recta escriptura de les dues lletres *a* i *e*. Una cosa anàloga passa amb les dues lletres *o* i *u*. Ajuden a recordar les grafies correctes de les vocals de les síl·labes febles les regles dels §§ 16, 17, 18, 19.

16. Els noms terminats en *a* són, per regla general, femenins: *dona, neboda, merla, planta, veça, muntanya, prada, pedra, la regna, la cobla, la sutja, la mestra, la conducta, la petja.*

Hi ha, però, un nombre considerable de mots masculins acabats en *a* (en llur majoria acabats en *ma*); entre altres, *anatema, axioma, cisma, diafragma, dilema, diploma, dogma, drama, emblema, enigma, epigrama, estigma, idioma, lema, poema, prisma, problema, programa, reuma, símptoma, sistema, telegrama, tema, teorema, monarca, patriarca, ciclista, egoista, suïcida, homicida, poeta, profeta, pirata, eremita, sibarita, ilota, nauta, terapeuta, planeta, cometa, papa, pària, apòstata, geòmetra, sàtrapa.*

Els noms terminats en *e* són, per regla general, masculins. Ex.: *metge, pare, viatge, espectacle, pacte, espectre, exemple, poble, teatre, centre, ceptre, cedre, concepte, compte, dubte, desembre, dis-*

sable, himne, signe, roure, salze, llibre, ambre, arbre, pebre, el regle, el regne, el coble, el sutge, el conducte, el cove, el petge, el temple.

Hi ha, però, un nombre considerable de noms femenins acabats en *e*: entre altres, *barbàrie, base, catàstrofe, classe, cúspide, diàstole, efígie, el·lipse, espècie, fase, febre, flaire, frase, hecatombe, higiene, hipèrbole, imatge, índole, intempèrie, llebre, mare, mol·lície, piràmide, plèiade, progènie, prole, sèrie, sílfide, sístole, superfície, torre.*

El català posseeix alguns adjectius terminats en *a* en el masculí i el femení, tals com *hipòcrita, agrícola, nòmada, indígena, idòlatra, iconoclasta, idiota, homicida, belga, celta.*

Els adjectius en *e* són, en canvi, abundantíssims. Ex.: *notable, amable, probable, feble, possible, terrible, traduïble, doble, noble, soluble, alegre, lúgubre, terrestre, celeste, insigne, infame, unànime, enorme, indemne, solemne, simple, ximple, immune, perenne, eqüestre, il·lustre, bilingüe, salvatge, ferotge, lliure, jove, rude.*

Els adjectius en *e* tenen, per regla general, el femení igual al masculí. Els adjectius següents formen el femení canviant la *e* en *a*: *exacte, abstracte, directe* i els altres en *-cte*; — *apte, inepte, corrupte* i els altres en *-pte*; — *duple, triple, quàdruple,* etc., *múltiple* (volent dir que conté dues, tres, quatre, etc., vegades una quantitat determinada); — *digne, benigne* i els altres en *-gne* (llevat *insigne*); — *agre, altre, ample, aspre, còmode, culte, destre, esquerre, ímprobe, íntegre, magre, negre, neutre, nostre, po-*

bre, probe, prompte, pulcre, sacre, tendre, vagüe, vostre, etc. Els femenins d'aquests adjectius són *exacta, apta, dupla, digna, agra, altra, ampla,* etc.

Entre els altres adjectius, n'hi ha també d'una sola terminació (ex.: *gran*) i de dues terminacions (ex.: *dolç, dolça*). En els adjectius de dues terminacions, la forma femenina acaba sempre en *a*. Ex.: *car cara, groc groga, fat fada, net neta, fred freda, àvid àvida, llarg llarga, roig roja, llis llisa, gros grossa, petit petita, lent lenta, sord sorda, trist trista, anàleg anàloga, oblic obliqua, cert certa, cru crua, espontani espontània, exigu exigua, corb corba, nou nova, viu viva.*

En el verb, la *e* és terminació del present d'indicatiu dels verbs de la segona i tercera conjugació i del present d'infinitiu. Ex.: *corre, omple, obre* (del verb *obrir*), *rebre, admetre, absoldre, vendre, complaure*. En canvi (amb *a*): *pensa, parla, obra* (del verb *obrar*), *pensava, escrivia, deia, pensaria, càpiga, vulga, fóra, haguera.*

Davant la *s* desinència del plural i davant les desinències verbals *s, m, u,* i *n*, no s'escriu mai *a*, sinó *e*. Ex.: *dones, vaques, amigues, places, pluges, axiomes; — penses, pensen; — pensaves, pensàvem, pensàveu, pensaven; — pensaries, pensaríem, pensaríeu, pensarien; — càpigues, càpiguen; — pensares, pensàrem, pensàreu, pensaren.*

És petitíssim el nombre dels noms comuns en *-as*: *atlas, bòreas, càrdias, pàncreas, mecenas.*

17. Els noms (substantius o adjectius) termi-

nats en *o*, tals com *ferro*, *guerxo*, deixen caure la *o* en llurs femenins i derivats; els terminats en *u*, tals com *vidu*, *ingenu* (amb *u* no pertanyent a un diftong), conserven la *u* en llurs femenins i derivats: Ex.: *ferro*: *ferrer*, *ferrar*; *guerxo*: *guerxa*, *guerxesa*: *vidu*: *vídua*, *viduatge*; *ingenu*: *ingènua*, *ingenuïtat*; *exigu*: *exigua*, *exigüitat*.

En el verb, la desinència de la primera persona del singular del present d'indicatiu, és *o*. Ex.: *penso*, *parlo*, *envejo*.

18. Si diem *magre*, escriurem *magror*, *amagrir*; si diem *negre*, escriurem *negror*, *ennegrir*; si diem *clar*, escriurem *claror*, *aclarir*; si diem *lleuger*, escriurem *lleugeresa*, *alleugerir*; si diem *teula*, escriurem *teulat*, *teulada*; si diem *carro*, escriurem *carrer*, *carreta*; si diem *ferro*, escriurem *ferrer*, *ferrets*; — si diem *coll*, escriurem *collar*, *collada*; si diem *ull*, escriurem *ullet*, *ullera*; si diem *sord*, escriurem *sordejar*.

Cal tenir molt en compte que la regla anterior és solament aplicable als veritables derivats. Així tenim: de *dolç*: *dolçor*, *endolcir*, però *dulcificar*; de *corb*: *corbat*, però *curvatura*; de *forc*: *forcat*, *forquilla*, però *bifurcació*; de *boca*: *bocada*, *bocassa*, però, *bucal* (adj.). Anàlogament: *mundà* malgrat *món*; *concurrent*, *concurrència*, malgrat *concórrer*; *exclusió*, *exclusiu*, malgrat *exclòs*.

19. En el verb: si diem *causa*, *causes*, etc., escriurem *causem*, *causeu*, *causar*, etc.; si diem *pensa*, *penses*, etc., escriurem *pensem*, *penseu*, *pensar*, etc., si diem *paga*, *pagues*, etc., escriurem

paguem, *pagueu*, *pagar*, etc.; si diem *prega*, *pregues*, etc., escriurem *preguem*, *pregueu*, *pregar*, etc.; — si diem *voga*, *vogues*, etc., escriurem *voguem*, *vogueu*, *vogar*, etc.; si diem *juga*, *jugues*, etc., escriurem *juguem*, *jugueu*, *jugar*, etc.

Cal, però, advertir que aquesta regla és sols aplicable d'una manera rigorosa als verbs de la primera conjugació. Així tenim: *naixem*, *naixeu*, *naixia nascut*, etc., malgrat *neix*, *neixes*; *traiem*, *traieu*, *traguem*, *tragueu*, etc., malgrat *treu*, *treus*, *trec*, *tregui*; *sortim*, *sortiu*, *sortir*, etc., malgrat *surt*, *surti*; *cosim*, *cosiu*, *cosir*, etc., malgrat *cus*, *cuses*; *collim*, *colliu*, *collir*, etc., malgrat *cull*, *culls*; *escopim*, *escopiu*, *escopir*, etc., malgrat *escup*, *escups*.

b - v

20. En una gran part de Catalunya la *v* (que s'escau sempre en principi de síl·laba) és pronunciada com la *b* (bilabial sonora). Així, són molts els qui no poden recolzar en llur pronúncia la recta escriptura de les dues lletres *b* i *v*. Les regles següents els poden ajudar a recordar les grafies correctes de llur bilabial sonora:

I. Davant *l* i *r*, s'escriu sempre *b*, mai *v*. Ex.: *blat*, *problema*, *ablatiu*, *poble*, *rebre*, *cobrir*, *pobre*, *braç*

II. Les terminacions de l'imperfet d'indicatiu (verbs de la 1.ª) són amb *v*. Ex.: *cantava*, *parlaves*, *trobàvem*, *menjàveu*, *arribaven*.

III. Dins les diferents formes d'un mateix mot i dins els mots d'una mateixa família de mots (pri-

mitiu i derivats), la *v* alterna amb la *u*, i la *b* amb la *p* o la *b* pronunciada *p*. Ex.: *nou: nova, novell, renovar; tou: tova, estovar; blau: blava, blavor, emblavir, blavejar; neu: nevar; escriu, escriure: escrivint, escrivim, escrivà, escrivent; beu, beure: bevent, bevem, bevedor, beverri; mou, moure: movent, movem, moviment;* — *llop: lloba, llobet; estrep: estrebada; cap: cabota, acabar.*

Cal, però, tenir en compte que la regla anterior és solament aplicable als veritables derivats. Així tenim: de *corb, corba: encorbar*, però *curvatura, curvilini;* de *calb, calba: encalbir*, però, *calvície*.

Assenyalem entre els mots que apareixen més o menys sovint escrits erròniament amb *b* en lloc de *v* o viceversa:

arrova, avarca, avet, avorrir, avortar, bava, canvi, cascavell, cavall, covard, envestir, esvelt, fava, gavatx, gleva, govern, gravar, llavi, pavelló, provar, raval, savi, taverna, trèvol, vernís.

arribar, baró, bena (cast. *venda*), *berbena, biga, besllum, bolcar, debanar, mòbil, probable, rebentar, rebolcar, saba, sabó, treball; trobar.*

ce, ci, ç

21. Davant *e* i *i*, el so que té la *s* en un mot com *soca* (*s* sorda) és representat per *c* en un gran nombre de mots. Ex.: *acer, ací, bací, bocí, calcigar, cancell, ceba*, (subst- fem.), *cec, cega, cel, cella* (cast. *ceja*), *celler, cementiri, cendra, cent* (nom de nombre), *centella, cenyir, cep, cera, cercar, cèrcol, cert, cervell, cérvol, cigala, cigne, cigonya,*

cigró, cim, cimbell, ciment, cinc, cingla, cingle, cinta, cirera, ciri, cisell, cistell, ciutat, civada, concebre, encendre, encens, encetar, encís, farcell, farcir, mercè, ocell, parcer, percebre, poncella, poncem, porcell, sencer, tòrcer, vèncer.

La *c* davant *e* i *i* és sobretot frequentíssima en mots presos al llatí, en els quals correspon a una *c* o *t* llatines: *celebrar, censura, centre, ceptre, cessar, cicle, cilindre, cínic, cisma, cívic, civil, concedir, concepte, concili, concís, incendi, incident, incís, precedir, precepte, precipitar, procedir, procés, recent, recepta, recitar, àcid, fàcil, lícit, lúcid, ofici, negoci, propici, gràcia, audàcia, delícia, astúcia, argúcia, espècie, ignorància, constància, absència, ciència, inèpcia, inèrcia, profecia, aprovació, creació, discreció, abolició, ambició, contrició, emoció, loció, absolució, constitució, contribució, precaució, atenció, distinció, funció, consumpció, adopció, concepció, corrupció, asserció, absorció,* etc., etc.

22. Notem els grups:

cc: — accedir, accelerar, accent, accepció, acceptar, accessible, accident, occident, occir, succedani, succeir, succés, succint, còccix, eccehomo, acció, afecció, secció, direcció, projecció, collecció, ficció, cocció, succió, producció, etc.

xc: — excedir, excellent, excèntric, excepte, excés, excisió, excitar, etc.

sc: — ascenció, asceta, conscient, discernir, disciplina, escena, escèptic, susceptible, suscitar, abscissa, convalescent, fascicle, ressuscitar, etc.

23. El so que té la *s* en un mot com *soca* (*s*

sorda) és representat per la lletra modificada *ç* (dita *c* trencada) en un bon nombre de mots:

els derivats formats amb els sufixos *-ança* i *-ença*. Ex.: *enyorança, esperança, fermança, naixença, temença, creença*. (Però *dansa, cansa, pensa, defensa*, etc.);

els adjectius d'una terminació acabats en el so *s*. Ex.: *audaç, capaç, feliç, atroç*;

i, entre altres, els següents amb llurs derivats: *alçar, amenaçar, arç* (nom de planta), *arçó, arronçar, avançar, avençar, balança, boç, boçal, braç, ça* (adverbi, amb *ençà* i *deçà*), *cabeça, caçar, calç* (subst. femení), *calçar, cançó, capça* (de col, bròquil, etc.), *capçar, ço* (pronom), *començar, comerç, destroçar, dolç, dolça, dreçar, encalçar, eriçar, escorç, escorça, escorçó, escurçar, esmerçar, esquinçar, falç* (subst. femení), *força, França, plaç, jaç, llaç, llança, llançar, llençar, llenç, lliçó, lluç, maça* (nom d'instrument), *març* (nom d'un mes), *peça, pedaç, pinça, plaça, planço, raça, solaç, terç, torçar, traç, unça, veça* (subst. femení).

24. La *c* té la valor de *s* davant *e* o *i*; la *ç*, en canvi, no s'usa mai davant aquestes dues vocals. Així, dins les diferents formes d'un mateix mot i dins els mots d'una mateixa família, veiem alternar la *c* i la *ç* segons que segueixi o no una *e* o una *i*. Ex.: *vèncer, vencem, vencia: venç, venço, vençut; tòrcer, torcem, torcia: torç, torço; dolç, dolça, dolçor: dolces, dolcesa, endolcir; caça, caçar: cacera; dreçar: drecera; França: francès; força, forçut: forcejar*.

g-j

25. El mateix so que representem per *j* davant *a*, *o* i *u*, és escrit *g* davant *e* i *i*. Ex.: *jardí, jaç, pluja, menjar, joc, jonc, juny, just; — gent, gener, pluges, mengem, gibrell, mengi.*

Excepcions. S'escriu *j* davant els grups *ecc* i *ect* (*subjecció, injecció, subjecte, projecte*), i en els mots *jeia, jeure, jerarquia, jeroglífic, jejúnum, jersei, majestat* i alguns noms propis, com *Jesús, Jeroni, Jeremies, Jerusalem, Jehovà.*

Anàlogament, el so que representem per *tj* davant *a*, *o* i *u*, és constantment representat per *tg* davant *e* i *i*. Ex.: *platja, viatjar, lletjor; — platges, viatgem, viatgi, lletgesa, jutge, rellotge.*

h

26. Són molts els mots que, per raons de caràcter etimològic, apareixen escrits amb *h*, que, com sabem, és una lletra muda: *habitar, ham, harmonia, haver, herba, hereu, hivern, història, home, hora, hostal, hort, host, honest, honor, horror, humà, humor, humil, hi* (adverbi i pronom), *ho* (pronom), *ahir, adherència, exhalar, exhumar, inexhaurible, conhort, cohesió, inherent, inhumà, prohibir, subhasta, trashumant, vehicle, anihilar,* hemi*cicle,* hemor*ràgia,* hendeca*síl·lab,* hetero*dox,* hidro*gen,* hipèr*bole,* hipò*tesi,* homo*geni,* etc., etc. Cap regla pràctica no pot donar-se tocant l'ús de la *h*: és, doncs, indispensable d'aprendre's de memòria els mots que

presenten *h* inicial o medial. La *h* final apareix tan sols en algunes interjeccions : *ah!, eh?, oh!, bah!*

Hi ha alguns mots que solen escriure's equivocadament sense *h* : *ham, hivern, hissar, harmonia, hexàmetre*. En canvi, cal escriure *abillar, orxata, benaurat, malaurat*, no *habillar, horxata, benhaurat, malhaurat*.

l

27. Quan una síl·laba acaba en *l* i la següent comença amb *l*, s'intercala un punt entre ambdues *l*, a fi de distingir gràficament la *l* doble de la *l* palatal, que, com és sabut, s'escriu *ll*. (Ex. : *treballa*). Ex. : *fal·lera, putxinel·li, til·la, aquarel·la, damisel·la, franel·la, novel·la, ombrel·la*.

En molts mots d'origen erudit el so de *l* doble trobant-se sovint reemplaçat, en la pronunciació corrent, pel so de *l* simple, convé d'aprendre's de memòria els mots savis que cal escriure (i caldria pronunciar) amb *l* doble. Són, entre altres, els següents i llurs derivats :

al·legar, al·legoria; — al·leluia; — al·licient; — al·ligació; — al·locució; — al·lotropia; — al·lucinar; — al·ludir, al·lusió; — al·luvió; — ampul·lós; — apel·lar; — armil·lar; — bacil·lar; — bèl·lic, bel·ligerant; — cal·ligraf; — cancel·lar; — capil·lar; — cavil·lar, cavil·lós; — cel·la, cèl·lula; — col·laborar; — col·lació; — col·lapse; — col·lateral; — col·lecció, col·lectiu; — col·lega; — col·legi; — col·legir; — col·ligar; — col·liri; — col·lisió; — col·litigant; —

col·locar; — *col·loqui*; — *compel·lir*; — *constel·lació*; — *coral·lí*; — *corol·la*; — *corol·lari*; — *cristal·lí*, *cristal·litzar*, etc.; — *destil·lar*; — *el·lipse*; — — *emol·lient*; — *estel·lar*; — *excel·lent*; — *expel·lir*; — *fil·loxera*; — *flagel·lar*; — *gal·licisme*; — *goril·la*; — *hel·lènic*; — *idil·li*; — *il·lació*; — *il·legal*; — *il·legítim*; — *il·lès*; — *il·lícit*; — *il·limitat*; — *il·lògic*; — *il·luminar*; — *il·lús*, *il·lusió*; — *il·lustrar*, *il·lustre*; — *imbecil·litat*; — *impel·lir*; — *instal·lar*; — — *intel·lecte*, *intel·lectual*; — *intel·ligent*; — *interpel·lar*; — *mal·leable*; — *mamil·lar*; — *maxil·lar*; — *medul·la*; — *metàl·lic*; — *mil·lenari*, *mil·lèsim*, *mil·ligram*, etc.; — *miscel·lània*; — *mol·lície*; — *mol·lusc*; — *nul·la* (fem. de *nul*); — *oscil·lar*; — *pal·li*; — *pàl·lid*; — *paral·lel*; — *pel·lícula*; — *pol·len*; — *procel·lós*; — *propel·lir*; — *pul·lular*; — *pupil·la*; — *pusil·lànime*; — *rebel·lar-se*; — *refocil·lar*; — *repel·lir*; — *satèl·lit*; — *sibil·la*; — *síl·laba*; — *sil·logisme*; — *sol·lícit*; — *tranquil·litat*; — *vacil·lar*; — *vel·leitat*; — *vil·la*, (= fr. *villa*). La doble *l* es troba també en alguns mots manllevats a l'italià, anglès, etc.: *al·legro*, *violoncel·lista*, *lil·liputenc*.

Entre els mots que apareixen sovint escrits erròniament amb *l·l*, assenyalem: *elegir*, *elecció*, *elidir*, *elisió*, *estelat*, *celebrar*, *religió*, *tolerar*.

q

28. El so que té la *c* en un mot com *vaca* és representat per *qu* davant *e* i *i*. Ex.: *vaques*, *queixal*, *químic*.

Davant *u* feble seguida de vocal, hom escriu ge-

neralment *q*, i marca la *u* amb una dièresi si la vocal següent és una *e* o una *i*. Ex.: *quatre, equador, equació, obliqua, pasqua; qüestió, freqüent, conseqüència, delinqüent, obliqües, pasqües; obliqüitat; aquós, quota, quocient, quotidià.*

Excepcions: *acuïtat, conspícua, conspicuïtat; cuassa, cueta*, etc., derivats de *cua; evacuar; innòcua, innocuïtat: perspícua, perspicuïtat; promiscuïtat, promiscuar; vàcua, vacuïtat.*

Notem, per als efectes de la pronunciació (sovint incorrecta), que les combinacions *qua, qüe, qüi, quo,* són monosil·làbiques, i les combinacions *cua, cue, cuï cuo,* són dissil·làbiques.

r

29. El so que té la *r* en principi de paraula *(raó)* i darrera determinades consonants *(honra, somriure)* és representat per *rr* entre vocals: *terra, córrer, sorra, irregular, corregir.*

Excepcions. Hom escriu *r* en lloc de *rr* darrera els prefixos llatins *contra, supra, bi, tri* i els prefixos grecs *anti, mono,* etc. Ex.: *contraregistre, contrarevolució, suprarenal, birectangle, trirectangle; antireligiós, monorímic.*

Però en els composts dels tipus *camacurt* (substantiu + adj.) i *portamonedes* (verb + nom), en els quals el primer component acaba en vocal i el segon comença en *r*, hom intercala un guionet entre els dos components. Ex.: *barba-ros, busca-raons, cara-rodó, cerca-renous, penja-robes.*

Per a la *r* final, V. § 40.

S

30. Fent abstracció dels casos en què és representat per *c* o *ç* (V. §§ 21, 23), el so de *s* sorda és representat per *s* en general i per *ss* entre dues vocals (V., encara, §§ 31, 34). Ex.:

savi, sentir, sitja, soca, sucre, observa, molsa, dansa, eclipsi, cos, ús, pols, dins, bresca, fusta;

passa, cosset, possessió, pressa, ossera, possible, assenyalar, essència, progressar, discussió.

Assenyalem entre els mots que es troben més o menys sovint escrits erròniament amb *ç* o *c* en lloc de *s* o *ss*; *arròs, assot, cabàs, capatàs, carrossa, cartipàs, cassola, dansa, disfressar, drassana, garsa, hissar, massapà, matís, molsa, pissarra, pòlissa, pols, tapís, tassa, tros, vernís, alcàsser, borseguí, cossi, Còrsega, corser, massís, rossí, sedàs, sentinella, sèquia, sèver*, i els mots formats amb algun dels sufixos de derivació *-ass-, -iss-, -uss-, -diss-*. Ex.: *cuirassa, canemàs, eugassada, enjogassat, allargassar, colomassa, pinassa* (i així mateix *carbassa, mostassa, embarassar*); *hortalissa, carnisser, pastisser, borrissol, bordissenc, roquissar, pobrissalla, lluïssor, esclarissar, esplomissar, terrissa, carbonissa, pallissa, canyís, pedrís*, (i així mateix *panís, bardissa*); *batussa, enyoradís, xerradissa.*

31. Excepcions a la regla del § 30:

Hom escriu *s* en lloc de *ss* darrera els prefixos llatins *ante, contra, sobre, supra, uni, bi, tri* i els prefixos grecs *a* privatiu, *anti, hipo, para, mono, di, tri, tetra*, etc., *poli*. Ex.: *antesala, contrasegell,*

contrasignar, entresuar, sobresaturació, sobresortir, suprasensible, unisexual, bisectriu, bisulfat, trisecció; asimètric, asèptic, antisèptic, antisocial, hiposulfit, parasintètic, monosèpal, trisíl·lab, hendecasíl·lab, polisulfur. Anàlogament: *ictiosaure, fluosilícic, petrosílex.*

Però en els mots composts del tipus *camacurt* (subst. + adj.) o *portamonedes* (verb + nom), en els quals el primer component acaba en vocal i el segon comença en *s*, hom intercala un guionet entre els dos components. Ex.: *boca-sec, esclatasangs, para-sol, penya-segat, roda-soques.*

32. El so que té la *s* en un mot com *roser* (*s* sonora) és representat per *z* quan està situat en principi de paraula o entre una consonant i una vocal. Ex.:

zebra, zèfir, zel, zenit, zero, ziga-zaga, zinc, zodíac, zona, zoologia; alzina, salze, colze, donzella, benzina, onze, quinzena, catorze, esmorzar;

nosa, posar, riquesa, desembre, església, causa, fusible; esberlar, esdevenir, desdir, prisma.

33. Excepcions a la regla del § anterior. S'escriu *s* i no *z* en els dos mots *endinsar* i *enfonsar* i en el prefix *trans-*: *transigir, transeünt, transatlàntic.* En canvi, s'escriu *z* entre dues vocals en alguns mots presos del grec; entre altres, *amazona, bizantí, ozon, rizòfag, topazi, trapezi* i els en *-zoic, -zoari,* tals com *paleozoic, protozoari.*

34. No és rar de trobar, entre dues vocals, *ss* en lloc de *s* i viceversa, responent aquestes gra-

fies equivocades a una pronúncia errònia de la *s*, que convé d'esmenar. Així, tenen *s* i no *ss*: *centèsim, mil·lèsim, infinitesimal, adhesió, cohesió, lesió, concisió, decisió, col·lisió, irrisió, explosió, corrosió, exclusió, inclusió, persuasió, Àsia, asil, bàsic, basílica, Cèsar, desídia, magnèsia, obesitat, plausible, pusil·lànime, residu; — entusiasme, episodi, apoteosi, crisi, diapasó, diòcesi, dosi, fase, frase, geodèsia, mausoleu, metamòrfosi, misantrop, musa, museu, oasi, paràfrasi, paràlisi, parèntesi, prosòdia, prosopopeia, síntesi, tesi, hipòtesi, tisi*. Tenen, en canvi, *ss* i no *s*: *pressió, impressió, compressió, agressió, digressió, discussió, missió, comissió, admissió, omissió, premissa, dissertar, dissoldre, dissidència*.

35. La successió dels dos sons *c* i *s*, s'escriu *cs, gs, cc, x* o *xc*.

S'escriu *cs* en els plurals dels noms en *c*. Ex.: *sac sacs, amic amics, préssec préssecs*. S'escriu així mateix *cs* en *dacsa, facsímil, fúcsia, fucsina, sacsar, sacsó*.

S'escriu *gs* en els plurals dels noms en *g* (V. § 38). Ex.: *pedagog pedagogs, estrateg estrategs, pròleg pròlegs*.

En els altres casos, quan no s'escriu *cc* o *xc* (V. § 22), la successió dels dos sons *c* i *s* és escrita *x*. Ex.: *axioma, màxima, oxigen, apoplexia, sexe, taxa, sintaxi, complexió, reflexió, convex, prolix, sufix, ortodox, índex, apèndix, pretext, excavació,*

excursió, exclamació, exclusió, expectació, experiència, explicar, explorar, exposar, expulsar, extensió, extern, extinció, extraordinari, extrem. Alguns cops es troba escrit equivocadament *ex-* en lloc de *es-*, com per exemple en *estendre, estranger, espontani, escèptic.*

La successió dels dos sons *g* i *z* és també escrita *x*. Ex.: *examen, exemple, excel·lent, exercici, exigir, exigu, exonerar, exordi, exòtic, exuberant, exhalar, exhibir, exhortar, exhumar.*

36. El so que té la *x* en un mot com *ixent*, és representat per *ix* darrera *a, e, o* i *u* no pertanyent a un diftong. Ex.:

caixa, faixa, aixella, aixecar, calaix, feixa, eixamplar, eixugar, eixut, feix, mateix, moixó, angoixa, boix, maduixa, gruix, marduix;

xarop, xerigot, xifra, xiprer, xop, xuclar, gronxar, punxar, burxar, marxar; — guix, clixé, ixent, reïx, ix, rauxa, disbauxa.

b-p, d-t, g-c, i m-n finals de síl·laba

37. Cloent la síl·laba, les lletres *b, d* i *g*, poden representar els sons *p, t* i *c* i viceversa, i sovint pronuncien *n* en lloc de *m* o *m* en lloc de *n*: per a la recta escriptura d'aquestes lletres en l'interior dels mots cal tenir en compte les regles següents:

b-p. En principi de paraula, hom escriu *ab, ob, sub* (amb *b*) i *cap* (amb *p*). Ex.:

abdomen, abdicar, abjecció, abjurar, absència, absorbir, abstracte, abscissa, abstemi, absurd;

objecte, obscur, obsequi, observar, obstacle, obtenir, obtús, obcecació, obstinació, obstrucció;

subdivisió, subjecte, subjuntiu, submergir, submissió, subministrar, substància, subvenció;

capçal, capficar, capgirar, captar, captivar.

Excepcions: *apte, optar, opció, òptic, òptim; cabdal, cabdell, cabdill.*

Abstracció feta d'aquestes síl·labes inicials, tenim:

pt: — *acceptar, precepte, adoptar, cripta, adepte, corrupte.* Excepcions: *dissabte, dubte, sobte.*

pc: — *inèpcia, adopció, erupció, corrupció.*

ps: — *clepsa, catalèpsia, eclipsi, copsar.*

pn: — *hipnòtic.*

bd: — *hebdomadari, molibdèn.*

d-t. En principi de paraula, hom escriu *ad* (amb *d*). Ex.: *addició, adjacent, adjectiu, adjudicar, adjunt, adscriure, adverar, advocat.*

Excepcions: *atlas, atlàntic, atleta, atmosfera,* i davant *z*: *atzavara, atzerola, atzembla, atzur.*

Abstracció feta d'aquesta síl·laba inicial, hom escriu generalment *t:*

tg: — *viatge, heretge, sutge, petge.*

tj: — *platja, viatjar, jutjar.*

tll: — *espatlla, ametlla, guatlla, esquitllar.*

tm: — *aritmètica, logaritme, ritme, sotmetre.*

tn: — *cotna, reguitnar, ètnic.*

ts: — *potser, lletsó, sotsobre.*

tx: — *esquitxar, despatxar, reprotxar.*

tz: — *dotze, tretze, guitza, horitzó, Llàtzer*

g-c. *cc:* — *accent, acció, succés, projecció.*
ct: — *pacte, delicte, producte, tractat, olfactori.*
cs: — *facsímil, fúcsia, fucsina, sacsar, sacsó.*
cz: — *èczema.*
gm: — *fragment, estigma, augment, estalagmita, pigmeu.* Excepcions: *acme, dracma.*
gn: — *digne, sagnar, regne, cognom, magne, magnòlia, diagnosi, igni, ignominia, impregnar, impugnar, lignit, maligne.* Excepcions: *aràcnid, estricnina, icnografia, tècnic.*
gd: — *maragda, amígdala, Magdalena.* Excepcions: *anècdota, sinècdoque.*
gg: — *suggerir.*

m-n. Davant *b, p* i *m*, s'escriu sempre *m*. Ex.: *ambre, tomba, combustible, embenar, desembre, ample, pàmpol, rompre, temple, compadir, emplujat, commoure, emmalaltir, emmirallar, immens, immortal, imminent.* Notem però, *granment, tanmateix, benmereixent.*

Davant *f:* — En principi de paraula, hom escriu *con, en, in* (amb *n*): *confegir, confessar, confondre, enfeinat, enfosquir, inflar, infant, infinit, influent, infern, inferior.* Excepcions: *èmfasi, emfisema, emfiteusi, emfraxi.*

En els altres casos, hom escriu *m*. Ex.: *càmfora, àmfora, limfa, nimfa, triomf, amfibi, simfonia, gòmfosi, símfisi, paranimf.*

Davant *n*, la pronúncia indica clarament si cal escriure *m* o *n*. Ex.:

mn: — *condemna, indemne, solemnial, amnistia, columna, calúmnia, damnació, himne.*

nn: — *ennegrir, connivència, innecessari, innovació, innat, ennuvolar-se, perenne, quinquenni.*

Davant les altres consonants, hom escriu per regla general *n: tancar, encès, creixença, enyorança, vençut; renda, indret; orenga, oblong, angoixós; penjar, gínjol, enquesta, conquerir, honra, conreu, consirós, invulnerable, canvi, enveja, minvar; punxa, anxova; donzella, benzina.*

Excepcions:

I. S'escriu *m* en els mots *comte* (= cast. *conde*) *empremta, impremta, somriure, premsa, Samsó, tramvia;* — i el prefix *circum*. Ex.: *circumstància.*

II. S'escriu *mp* en els mots *assumpció, assumpte, atemptar, compte* (= cast. *cuenta*), *consumpció, exempció, exempt, peremptori, presumpció, prompte, redempció, símptoma, sumptuós, temps, temptar, temptativa, transsumpte*, etc.

38. En fi de paraula, la *b*, la *d* i la *g* són equivalents respectivament a la *p*, la *t* i la *c*; i, en certs casos, són nul·les en la pronunciació, com així mateix aquestes tres lletres.

I. Darrera vocal, s'escriu *p, t* i *c*, així en aquells mots els femenins o els derivats dels quals presenten *p, t* i *c*, com en aquells mots els femenins i els derivats dels quals presenten *b, d,* i *g*:

tip (tipa, atipar), cop (copejar), xarrup (xarrupar), xarop (aixaròpat); — *llop (lloba).*

set (setè, setanta), net (neta, netejar), brot (brotar), brut (bruta, embrutar); — *set (assedegat), buit (buida, buidar), prat (prada), fat (fada), nebot (neboda), mut (muda), ajut (ajudar);*

sec (seca, assecar), poc (poca), públic (pública), sac (saquet), ruc (rucada); — groc, (groga, esgrogueir), drac (dragó), rebrec (rebregar), prec (pregar), amic (amiga), feixuc (feixuga).

Anàlogament: *escup (escupir), sap (saber), rep (rebre), cap (cabre), pot (poder), put (pudir); — dic, caic, jec, trec.*

Excepcions: *hidròfob* i els altres en *-fob, monosíl·lab* i els altres en *-síl·lab, adob, aljub, àrab, baobab, club, cub* (hexàedre regular), *tub; — retrògrad, àcid* i els altres adjectius plans que fan el femení en *-da (retrògrada, àcida, òxid)*, els noms femenins en *-etud* i *-itud*, tals com *quietud, sol·licitud; fred, fluid, sud; — zoòfag* i els altres en *-fag, centrífug* i els àltres en *-fug, pròleg, catàleg* i els altres en *-leg, demagog, pedagog, estrateg, nàufrag, pèlag, cartílag, càstig, pròdig.*

II. Darrera consonant, el femení i els derivats del mot ens indiquen, en general, l'ortografia de la seva terminació:

balb (balba, embalbir), calb (calba, encalbir), bulb (bulbós), corb (corba, encorbar), corb (corbera), acerb (acerba, acerbitat), superb (superba, ensuperbir), destorb (destorbar), tomb (tombar);

palp (palpar), talp (talpera), esquerp (esquerpa), camp (camperol), llamp (llampec);

sord (sorda, sordejar), esguard (esguardar), llard (llardó, enllardar), tard (tardar, tardor), verd (verda), record (recordar), gormand (gormanda), fecund (fecunda), estupend (estupenda);

sort (sortós), cert (certa), curt (curta, curtedat), conhort (conhortar), fort (forta, enfortir), sant

(santa), font (fontana), bast (baster), just (justa), alt (alta), malalt (malalta), empelt (empeltar), esvelt (esvelta), molt (molta), resolt (resolta);

alberg (albergar), amarg (amarga, amargor), gorg (engorgar), llarg (llarga), sang (sangonós), oblong (oblonga), fang (fangós, fanguera);

corc (corcar), blanc (blanca, blancor), trenc (trencar), fosc (fosca, foscor), bosc (bosquet).

Anàlogament: *romp (rompre), perd (perdre), surt (sortir).*

Notem: *gran* (malgrat *grandària, engrandir*).

Notem també: *barb, torb, rumb, amb; — bard, nard, baiard, baluard, estendard, isard, lleopard; moscard* i els altres derivats en *-ard; nord, bord, estribord, tord* (nom d'ocell); *sumand, minuend, subtrahend, multiplicand, dividend* i anàlegs; — *areng, rang, reng, míting.*

tx, ig i r finals

39. En fi de paraula, el so que ordinàriament s'escriu *tx*, és representat per *ig* darrera *a, e, o* i *u* i per *g* darrera *i* (V. § 4). Fan excepció: *despatx, empatx, tatx, campetx, escabetx, bolitx, esquitx, cartutx* i algun altre menys usual.

40. Hom escriu amb *r* final tots els infinitius aguts. Ex.: *comptar, portar, menjar, començar, anar; haver, voler, poder, valer; sentir, compadir, aplaudir, beneir; dar, fer, dir, dur.*

Hom escriu igualment amb *r* final els infinitius

plans la darrera síl·laba dels quals no conté una *r* suau. Ex.: *témer, esprémer, empènyer, vèncer, créixer, conèixer, ésser, córrer.*

En canvi (sense *r* final): *cabre, perdre, rebre, vendre, respondre, caure, beure, riure, cloure,* etc.

Hom escriu amb *r* final els noms (substantius o adjectius) els femenins o els derivats dels quals presenten una *r*: *clar: clara, claredat, claror, aclarir; lleuger: lleugera, lleugeresa, alleugerir; madur: madura, maduresa; flor: floreta, florir; dolor: adolorir; por: poruc.*

Tenim, demés, *r* final en els substantius formats amb els sufixos *-ar* (col·lectius, de lloc), *-er*, (noms de persona, de lloc, d'instrument, de planta), *-or* (noms abstractes derivats d'adjectius i de verbs), *-dor* (noms de lloc, instrument): *alzinar* (de *alzina*), *canyar* (de *canya*), *bestiar* (de *bèstia*), *colomar* (de *colom*); *fuster* (de *fusta*), *taronger* (de *taronja*), *llimoner* (de *llimona*), *galliner* (de *gallina*); *blancor* (de *blanc*); *tristor* (de *trist*), *cremor* (de *cremar*); *assecador* (de *assecar*).

Apòstrof i guionet

41. L'*article* masculí és *el* (o *lo*). Ex.: *el pare* (arcaic *lo pare*).

L'article *el* (així com *lo*) és reemplaçat per *l'* davant un mot començat en vocal (precedida o no de *h*). Ex.: *l'avi, l'home.*

El plural de l'article masculí és *els* (o *los*).

Ex.: *els pares, els avis* (arc. *los pares, los avis*).

Els articles *el* i *els* es contreuen amb les preposicions *a, de* i *per*; les contraccions són *al, als, del, dels, pel* i *pels*. Ex.: *ho dic al pare, escriu als amics, això és del noi, parla dels seus amics; passava pel carrer, corria pels caminals.*

L'article *l'* no es contreu amb les dites preposicions: davant vocal o *h* no s'escriurà, doncs, *al, del* i *pel,* sinó *a l', de l'* i *per l'*. Ex.: *porta-ho a l'avi, baixa de l'arbre, passa per l'altre carrer.*

L'article femení és *la*. Ex.: *la mare.*

Davant un mot començat en vocal (precedida o no de *h*), l'article femení s'escriu adés *la*, adés *l'*. Davant les vocals *i* i *u* febles (precedides o no de *h*) són possibles *la* i *l'*, però és preferible *la*. Ex.: *la idea, la unió*. Davant qualsevol altra vocal (precedida o no de *h*), cal escriure *l'*, llevat en els casos (rars) en què la pronunciació exigeix *la*. Ex.: *l'àvia, l'aixella, l'esca, l'herba, l'òliba, l'ungla;* però: *són les dotze o la una?, la host del comte de Barcelona, la ira.*

El plural de l'article femení és *les*. Ex.: *les mares, les àvies.*

42. Els *pronoms febles* revesteixen formes diferents segons que vagin anteposats o posposats al verb i aquest comenci o termini en consonant o en vocal.

I. Darrera el verb quan aquest termina en consonant o *u*, revesteixen les formes: *-me, -nos, -te, -vos, -se, -li, -lo, -los, -la, -les, -ho, -hi, -ne.*

Ex.: *dir-me, escriguin-nos, rentant-te, banyeu-*

vos, aixecar-se, escriu-li, treu-lo, pren-los, cull-la, porteu-les, fes-ho, vés-hi, duu-ne.

II. Darrera el verb quan aquest acaba en vocal altra que *u*, revesteixen les formes: *'m, 'ns, 't, -us, 's, -li, 'l, 'ls, -la, -les, -ho, -hi, 'n.*

Ex.: *escriure'm, mira'ns, renta't, combatre-us, perdre's, envia-li, porta'l, porta'ls, porti-la, treure-les, mira-ho, vagi-hi, treure'n.*

III. Davant el verb quan aquest comença en consonant, revesteixen les formes: *em, ens, et, us* (o *vos*), *es, li, el, els, la, les, ho, hi, en.*

Ex.: *em treu, ens mira, et veu, us miren, no es veu, li dic allò, el porten, els fan, la duien, les desfeien, ho paguen, hi van, en vénen.*

IV. Davant el verb quan aquest comença en vocal o *h*, revesteixen les formes: *m', ens, t', us* (o *vos*), *s', li, l', els, l'* (1), *les, ho, hi, n'.*

Ex.: *m'escoltava, ens escoltava, t'entenia, us escriu, s'asseu, li ha respost, l'ha tret, els ha trets, l'ha treta, les ha tretes, ho escolta, hi ha pujat, n'havia comprada una.*

Les formes *me, te, se* i *ne,* són a vegades usades en lloc de *em, et, es* i *en* (cas 3); *lo, los* i *nos* per *el* (cas 3), *els* i *ens* (casos 3 i 4), són arcaics o dialectals.

43. Quan concorren dos pronoms febles, cal recordar:

quant al primer d'ambdós pronoms, que si és el pronom de primera persona del singular, el de se-

(1) Quan el verb comença en *i* o *u* febles (no accentuades), és preferible la forma *la* a la forma *l'*.

gona persona del singular o el reflexiu, adopta sempre les formes *me, te, se*, i solament les formes *m', t', s'* davant un dels dos pronoms *hi* i *ho*;

quant al segon d'ambdós pronoms, que pren les formes *el, en, em*, etc., o *'l, 'n, 'm*, etc., segons que el primer pronom acabi en consonant o vocal; però davant un verb començat en vocal o *h*, hom no escriu *em, et, el, en* ni *'m, 't, 's, 'n*, sinó *m', t', l', n'* (1). Ex.: *anar-me'n, me'n recordaré, me n'ha pres un; — fixar-m'hi, m'hi pensaré, m'hi ajeia; — fes-m'ho, m'ho pren; — poseu-me-les, envia-me-les, me les posa; — deixeu-me-la, presta-me-la, si me la prengués, me l'ha presa; — cull-me'ls, me'ls dóna, me'ls hi posa; — cus-me'l, adoba-me'l, no me'l portis, me l'ha pres; — anem-nos-en, treure'ns-en, no ens en recordem, ara ens n'han portat un; — porteu-nos-hi, posa'ns-hi, ens hi pensarem, ens hi han vist; — dir-nos-ho, escriure'ns-ho, ens ho dirà; — dur-nos-les, dóna'ns-les, ens les portarà; — doneu-nos-la, dóna'ns-la, ens la perdran, ens l'han presa, feu-nos-els portar; — perdre'ns-el; — ens el donen.*

44. Quan un tercer pronom ve a afegir-se a una combinació de dos pronoms, el segon sofreix els següents canvis:

Les formes *'m* i *'t* són reemplaçables per *m'* i *t'* davant *hi* o *ho*, i per *me* i *te* davant qualsevol altre pronom. Ex.: *se'm coneix, se m'hi coneix; posar-se't això, posar-se-t'ho; menjar-se't la carn, menjar-se-te-la.*

(1) Darrera un pronom acabat en consonant, és tolerat *en* davant vocal: *ens en ha donat quatre* (al costat de *ens n'ha donat quatre* considerat com a més correcte).

Les formes *el* o *'l* i *en* o *'n* són reemplaçades per *l'* i *n'* davant *hi*, *ho* o *en*. Ex.: *ens el posa allí, ens l'hi posa; me'l posa allí, me l'hi posa; treu-me'l, treu-me-l'en; els en posa, els n'hi posa.* (1)

El tercer pronom pren les formes *el*, *en*, *em*, etc., o *'l*, *'n*, *'m*, etc., segons que el segon pronom acabi en consonant o en vocal. Ex.: *menjar-se't el pa, menjar-se-te'l; menjar-se'ns el pa, menjar-se'ns-el; se't posa al davant, se te'm posa al davant; se us posa al davant, se us em posa al davant; se me'n riu.* Però davant un verb començat en vocal o *h*, hom no escriu *em*, *et*, *el*, *en* ni *'m*, *'t*, *'l*, *'n*, sinó *m'*, *t'*, *l'*, *n'*. Ex.: *se te'l menja*, però *se te l'ha menjat; se'ns el menja*, però *se'ns l'ha menjat.*

45. La preposició *de* és escrita *d'* davant un mot començat en vocal o *h*. Ex.: *anell d'or, dia d'hivern.*

46. Alguns *mots composts* s'escriuen intercalant un guionet entre llurs components. Són:

I. Els composts d'un imperatiu i un substantiu quan el primer element acaba en vocal i el segon comença en *r*, *s* o *x*: *busca-raons, cerca-renous, guarda-rodes, penja-robes, gira-sol, para-sol, roda-soques, escura-xemeneies.*

[Però (sense guionet): *apagallums, arrencaqueixals, besamans, cobrellit, comptagotes, eixugamà, enterramorts, escanyapobres, escuradents, espiadimonis, estanyapaelles, estiracordetes, estrenyacaps, guardapols, llepafils, menjamiques, parallamps, pi-*

(1) O *els en hi posa*. V. nota 1 de la pàg. 40.

caplets, pregadéu, rentamans, rodamón, saltataulells, somiatruites, talliaplomes, tornaveu, trempaplomes, trencacaps, ventafocs.]

II. Els composts d'un substantiu i un adjectiu o participi (tipus: *camacurt, carafaixat*) quan el primer element acaba en vocal i el segon comença en *r, s* o *x*: *barba-ros, cara-rodó, barra-sec, cama-sec, boca-rugat, penya-segat; anca-rossegant*. Així mateix: *mà-llarg, pèl-ras, pèl-blanc, cor-dur, cor-robat*.

[Però (sense guionet): *barbablanc, bocafluix, camacurt, carabrut, cuallarg, galtaplè, alatrencat, bocabadat, esmaperdut, primmirat*.]

Noteu (també sense guionet) els verbs el primer element dels quals és un substantiu: *alabatre, capficar, capgirar, colltòrcer, pelltrencar-se, ullprendre*, etc. (i llurs derivats *capficall, capgirell, ullprenedor*, etc.). Així mateix els verbs el primer element dels quals és un adjectiu: *carcomprar, carvendre, primfilar, viltenir*, etc.

III. Els composts de dos adjectius del tipus *històrico-arqueològic*. Ex.: *físico-matemàtic, còncavo-convexa*, així com *anglo-saxó, hispano-americà, greco-llatí*. També *sord-mut*.

[Però (sense guionet): *coxofemoral, fibrovascular, gastrointestinal, labiodental, electromagnètic, mineromedicinal, jocoseriós, posteroexterior*.]

IV. Els composts amb els prefixos *pseudo* (Ex.: *pseudo-apòstol, pseudo-derivat*), *sots* (Ex.: *sots-diaca, sots-inspector*), *vice* (Ex.: *vice-president, vice-rector*); *ex* en casos com *ex-president, ex-rector*, així com en *ex-libris, ex-vot*; i així ma-

teix *no-res* substantiu, *quasi-contracte, pre-romà, pre-santificat, pro-sector, pro-sil·logisme;*

abans-d'ahir, despús-ahir, despús-demà;

poca-pena; poca-solta, poca-vergonya.

V. *cap-i-cua, plats-i-olles, vetes-i-fils, vint-i-u, vint-i-dos,* etc.

corre-cuita, mata-degolla, suca-mulla;

nord-est, nord-oest, sud-est, sud-oest;

adéu-siau.

VI. *bum-bum, gara-gara, gori-gori, leri-leri, poti-poti, rau-rau, nyeu-nyeu, nyic-nyic, rum-rum, zub-zub* i anàlegs;

cloc-piu, cori-mori, tal·là-tal·lera.

47. Notem:

perquè, conj. causal *(per tal com)* i final *(per tal que, a fi que).* Ex.: *Han tancat les finestres* perquè *feia massa vent.* | *Jo li vaig deixar el llibre* perquè *el llegís.*

En canvi: Per què *plora?* | *No sé* per què *plora.* | *La raó* per què (= per la qual) *ho ha fet.*

sinó, conj. adversativa. Ex.: *No eren* sinó *quatre.* | *No solament tu* sinó *ell.*

En canvi: *Fes la tasca.* Si no *la fas, et renyarà.* | *Fes la tasca.* Si no, *et renyarà.*

pertot, adv. de lloc. Ex.: *Te'ls trobes* pertot. | *Sortien formigues de* pertot.

En canvi: Per tot *el que t'he dit, comprendràs que no hi aniré.* | Per tot *dinar, no tenien sinó aquelles mongetes.*

enlloc, adv. de lloc, Ex.: *No l'han trobat* enlloc. | Enlloc *que vagis, no veuràs una cosa igual.*

En canvi: *Tu* en lloc *d'ell.* | *El posaren* en lloc *preferent.*

també, adv. (així mateix, semblantment). Ex.: *Jo* també *hi aniré.* | *Ella ha vingut, i ell,* també.

En canvi: *Ho faig* tan bé *com ell.* | *Parla* tan bé!

tampoc, adv. (semblantment). Ex.: *Jo* tampoc *no hi aniré.* | *Tu no hi vas?* Tampoc *jo.*

En canvi: *En saps* tan poc *tu com ell.* | *Tenen* tan poc *seny, que són capaços d'anar-hi.*

gairebé, adv. (a prop de, quasi). Ex.: *No es va escapar* gairebé *ningú.* | Gairebé *no l'entenia.*

En canvi: *Ho fa* gaire bé? | *No parla* gaire bé.

almenys, adv. (pel cap baix, si més no). Ex.: *Eren* almenys *quatre.* | *Si* almenys *hagués anat acompanyat!*

En canvi: *Vina* al menys *tard possible.*

sobretot, adv. (principalment). *Tots el van advertir,* sobretot *son germà.* | ¡Sobretot *no li ho diguis!*

En canvi: *La tinta va estendre's* sobre tot *el full.*

potser, adv. (pron. barc. *putsé*). Ex.: Potser *no vindrà.* | *Eren molts:* potser *una vintena.*

En canvi: *Això no* pot ser.

només, adv. Ex.: Només *n'hi havia quatre de bons.* | *Van venir* només *els parents.*

En canvi: *Quatre i* no més.

alhora, adv. (al mateix temps). Ex.: *Van arribar tots* alhora. | *Reia i plorava* alhora.

En canvi: *Va arribar* a l'hora *justa* | A l'hora *que és, ja no vindran.*

tothora, adv. (sempre). Ex.: Tothora *es queixa.*

En canvi: *El trobaràs a* tota hora (= a qualsevol hora).

no-res, subst. Ex.: *Totes les coses han sortit del* no-res.

En canvi: *M'admira com de* no res *ha estat creat res.*

APÈNDIX

SOBRE L'ÚS DELS DOS ACCENTS, GREU I AGUT

Quan, per les regles d'accentuació, cal marcar amb un accent la vocal forta d'un polisíl·lab, això es fa en uns mots mitjançant l'accent greu (`) i en altres mitjançant l'accent agut (´).

Si la vocal que cal accentuar és una *a*, l'accent emprat és sempre l'accent greu. (Ex.: *capità, fàcil, gramàtica*). Si la vocal que cal accentuar és una *i* o una *u*, l'accent emprat és sempre l'accent agut (Ex.: *camí, índex, física; oportú, útil, música*). Però si la vocal a accentuar és una *e* o una *o*, l'accent emprat és, adés el greu, adés l'agut, i això d'acord amb les tres regles següents:

Regla I. *En les terminacions verbals, hom empra l'accent agut sobre ambdues vocals* (sense excepció). Ex.:

cantaré, donaré, faré, venceré, planyeré, correré, seré, colliré, dormiré, diré, duré, rebré, sabré, perdré, voldré, respondré, combatré, cauré, creuré, riuré, clouré (formes del futur d'indic.).

rebé, rebérem, rebéreu, vencé, vencérem, vencéreu, temé, temérem, teméreu, estigué, estiguérem, estiguéreu, digué, diguérem, diguéreu, conegué, coneguérem, coneguéreu, volgué, volguérem, volguéreu, prengué, prenguérem, prenguéreu, visqué, visquérem, visquéreu, veié, veiérem, veiéreu; — fórem, fóreu (formes del perfet d'indic.)

cantés, cantéssim, cantéssiu, sabés, sabéssim, sabéssiu, estrenyés, estrenyéssim, estrenyéssiu, estigués, estiguéssim, estiguêssiu, digués, diguéssim, diguéssiu, conegués, coneguéssim, coneguéssiu, vingués, vinguéssim, vinguéssiu, visqués, visquéssim, visquéssiu, veiés, veiéssim, veiéssiu, — fóssim, fóssiu (formes de l'imperf. subj.).

Regla II. Fent abstracció de les terminacions verbals a què es refereix la regla I: *en els mots aguts, hom empra generalment l'accent greu sobre la* e *i l'accent agut sobre la* o. Ex.:

alè, cafè, mercè, comitè, oboè, terraplè, amè, serè (adj.), *obscè, cinquè, dissetè, vintè;*

edèn, mossèn, aprèn (de *aprendre*), *ofèn* (de *ofendre*), *marquès, pagès, burgès, après* (de *aprendre*), *ofès* (de *ofendre*), *suspès* (de *suspendre*), *en-*

cès (de *encendre*), *desprès* (de *desprendre*), *entès* (de *entendre*), *estès* (de *estendre*), *permès* (de *permetre*), *francès, cortès, espès;*

sabó, raó, cançó, lliçó, recó, cantó, oració, posició, contracció, flexió, impulsió, exclusió, qüestió;

ambdós, colós, blavós, boirós, seriós, conscienciós, sumptuós, reganyós, refós (de *refondre*).

REGLA III. Fent abstracció de les terminacions verbals a què es refereix la regla I: *en els mots plans i en els esdrúixols, hom empra generalment l'accent greu, així sobre la* e *com sobre la* o. Ex.:

arsènic, idèntic, idèntica, esfèric, esfèrica, prèdica, catòlic, catòlica, còmic, còmica, sòlid, sòlida, òxid, dèbil, fèrtil, crèdit, prosèlit, pretèrit, dipòsit, dècim, dècima, centèsim, centèsima, cèntim, règim, crèdul, trèmul, pròfug, pròfuga, èter, estrènyer, vèncer, tòrcer, gènere, cèlebre, sègol, trèmol, tèrbol, tèrbola, cèrcol, pèsol, còdol, cònsol, monòton, monòtona, ciència, supèrbia, dèria, bèstia, tèbia, custòdia, glòria, concòrdia, espècie, sèrie.

Excepcions a la regla II:

Terminen en *é*:

abecé, peroné, ximpanzé i alguns mots manllevats al francès, principalment *clixé, doré, glacé, jaqué, piqué, plaqué, puré, consomé, matiné.*

Els composts de *té* i *ve*: *conté* (de *contenir*), *sosté* (de *sostenir*), *obté* (de *obtenir*), *s'absté* (de *abstenir-se*), etc.; *convé* (de *convenir*), *prové,* (de *provenir*), *s'avé* (de *avenir-se*), etc.;

Els composts de *bé*: *també, gairebé, fer malbé;*

Terminen en *èn*: *amén;* les formes verbals *atén* (de *atendre*), *entén* (de *entendre*), *estén* (de *estendre*), *pretén* (de *pretendre*), *encén* (de *encendre*), i els imperatius dels composts de *tenir*: *sostén* (de *sostenir*), *abstén-te*.

Terminen en *és*:

accés, excés, procés, succés, — congrés, ingrés, progrés, regrés, — confés, profés, — revés, través, — exprés (ço és, tots els noms que fan el plural en *-ssos*, llevat *interès, espès*) — i, encara, *avés*;

adés, després (adv.), *devés* i els composts de *més*: *només, demés, endemés*.

Terminen en *ò*:

Els composts de mots monosíl·labs com *bo, tro*, etc.: *bobò, rebò, de debò, retrò, ressò, semitò*;

això, allò, açò; — però.

Terminem en *òs*:

espòs, repòs, Ambròs, — arròs, terròs, talòs, — i els composts de *clos, gros, cos, os*: *enclòs, reclòs, inclòs, exclòs*, etc., *capgròs, peugròs*, etc.

Excepcions a la regla III.

Són en nombre molt curt:

Els infinitius *créixer, néixer, péixer, témer, prémer, esprémer;*

préstec, feréstec, feréstega, préssec, créixens, llémena, — cérvol, cérvola, llépol, llépola, déntol, crémor, témpores; — església;

córrec, — furóncol, tómbola, fórmula, pólvora, tórtora.

00038936429
UNIVERSITY OF N.C. AT CHAPEL HILL